

PANUN pakinoita

VANHA OULUA PORISSA. Kukapa uskoisi, vaikka — toisaalta — tunnettuahan on oululaisten kotiseuturakkaus ja varsinkin kauas kotikaupungistaan joutuneiden ent. oululaisten osoittama kiinnostus ja kiintymys vanhan Oulun asioihin. Porin Valtakatu 1 on tyylikäs yksikerroksinen vanha porilaistalo, jonkallaiset jos vähän vanhemmankin tyyliiset antavat oman hauskan leimansa kaupungin vanhimmille osille, varsinkin, kuten pikakierroksilla näytti, sataman ja Kymijoen puoleisille kaupunginosille. Valtakatu 1:n katuoven päällä on nimikyltti ja siinä nimi E. A. Hiltula.

Dipl. ins. Eino Hiltula tulee itse avaamaan, hän on jo odotanutkin vierasta, jonka pikimmiten tapasi tuonnon Oulun ent. lyseolaisten koulujuhlassa Oulussa. Tunnettu keräilijä — rahaa, postimerkkejä, koruja — sellainen on ins. Hiltulan maine ja luvalla sanoen vieras hie-man katsastelee, sillä jos koko koti on museo ja kaikki paikat »rojuja» täynnä (käytän nyt vain emäntävään tavanoimaista termiä), niin ei siihenkään aina osaa suhtautua. Mutta insinööri ja rouva Hiltulan koti on valoisaa ja viihtyisää. Isännän työhuoneesta, johon asetutaan, kyllä hetikohta huomaa, että harrastusta on vanhaan, mutta ei näytä sentään ahdetulta museokoelmalta. Tuolla vanhalla

kaappikellolla on kyllä aivan varmasti oma historiansa — niinkuin sitten kuuluu olevankin! Pitkät hyllyt ovat täynnä kirjoja, joiden joukosta hetken kuluttua paljastuu mitä merkittävimmät opuksia, ja pöytä on tällä kertaa täynnä vanhoja valokuvia.

Tuntuu siltä, että insinööri Hiltula on aina kerännyt jotain. Ilmeisesti veren vietti! Kaikkialhan meillä on koulupoikina ollut postimerkkejä, mutta harvalla ainakaan sellaisissa mittasuhteissa kuin ins. Hiltulalla. Pesualtaassa saattoi olla 20—30.000 merkkiä kerralla ja keran oli yhtäkaa pestävä puhtaaksi 140.000 kappaletta samanlaisia merkkejä! Toistenkin kokoelmia hän on järjestänyt myytävään kuntoon ja suorittanut niiden arviointeja. Merkkejä seurasi korut ja ne ansaitisivatkin kyllä oman lukunsa. Niitä on Intiasta ja Egyptistä, Kiinasta ja Bhutanista, puhumattakaan naapurimaista ja kotimaasta. Varmaan monet noista koruharvinaisuuksista ovat maassamme ainoat ja onpa joukossa varmaan sellaisiakin, joiden kulttuurihistoriallinen arvo yleisemminkin ottaen on merkittävä. Eniten minunlaista katselijaa kiinnostivat eräät tyyppilliset maakunnalliset korumallit, joihin keräilijä itsekin tuntui olevan kiintynyt. Niiden joukossa on samalla sekä koruttomia

että kaunaita. Katsellessamme korvarenkaita Kristiinasta, Turusta ja Porista (ja saattoi niitä olla muualtakin) ins. Hiltula sanoi etsiskelevänsä tyyppillistä pohjoispohjalaista korvarengasta tai oikeamminkin renkaita, koska niissä samalla tavoin kuin satakuntalaisessa korvarenkaassa pitäisi olla useampia renkaita.

Kolmas suurkeräilyn kohde on ollut raha. Nyt on setelirahaa jos kovaakin rahaa ja ikään kuin kaupan päällisinä selvät sen suurirustinaskunnankin ratiedot tasavallan niinkuin entiaha-asioista — jollei nyt ihan finanssi- ja pankkimiehen näkökulmasta, niin historiamiehen kuitenkin. Vanhin suomalainen seteliraha on »YX Ruola» vuodelta 1826.

Eniten puumerkkiä kuitenkin kiinnostavat kirjahyllyt toisaalta, vanhat valokuvat toisaalta. Selviää muutamankin pransyynimieskuvan henkilöluettelo, jota jo vuosi on turhaan selvitelty. Vilahtaa vanhojen voutien ja pappien, merikapteenien ja kauppiaitten muotokuvia, tyylikäs ryhmäkuvana ruotsalaisserlyseon oppilaista vuodelta 1870 ja »Oulun tunnetuimman ihmisen» valokuva. Hän oli kuulemma neiti Augusta Ohlsson, vuonna 1910 kuollut tunnettu kalaemien laittaja. Mutta mitä tekemistä on Ernst Lampenilla (Lampuksella) Oulun kanssa? Sellaiseen viijaistaan, mutta en oikein usko. Pike-mmirkin kuva on joutunut albumiin Kuopiossa, jossa ins. Hiltulan isä rovasi

Matti Hiltula aikanaan ja ko Oulu yksityislyseossa aloittamaan opintoja. Merkillinen ja tyyppillinen suomalaisen kouluopojan tarina sekin, joka alkoi siitä, että 18-vuotias Pudasjärven poika päätti lähteä ovensa avaamaan Oulun yksityiseen suomalaiseen lyseoon. Merkillinen mies tuntuu olleen myös ins. Hiltulan äidinisä kaupunginviskaali Johan Léhman, joka mm. kaupungin kymmenysluetteloihin kirjoitti — runoja, suomenkielisiä, eikä hullumpia kirjoittanutkaan!

Niin sitten tulivat esille kirjat, ennen kaikkea vanhat lehtivuosi-kerrat: Oulun Wiikko-Sanomien vuosikerta 1852: Maamiehen Ystävä — Snellmannin kuulu sanansaattaja — vuodelta 1847 ja Sanansaattaja Viipurista vielä vanhemmalta ajalta eli peräti vuodelta 1840 Sanomia Turusta, vuosikerrat 7858 ja -59 yhteensidottuina Lasten Suometar 1856—57; Aamurusko (Viipurista) 1859. Lopuksi löytyi myös Lönnrotin Mehiläinen, ensimmäinen vuosikerta 1836, kapea kuin joku Oulun opas, mutta lehti kuitenkin, kuulun miehen kuulu julkaisu, Suomen aikakauslehdistön esikoiseksi mainittu. Montako lie sitä vuosikertaa enää maailmalla? Ensimmäistä kertaa tämän kunnianarvoisan lehtykäisen näin ja hengessäni hattuani nostin.

Mutta vielä oli muutakin kummaa, kuten esim. »Suomen historia koetteeksi kerrottu 1839—40», Sionin virret 1802, omintuinen matkaopas, jonkinlainen »beedekkerien» edelläkävijä

pohjoismaissa nimeltään »Vägvisare til och ifrån Alla Städer och Namnkunniga Orter Uti Svea-och Göta-Riken, samt Stor-Forstendomet Finland», painatusvuosi 1776. Tiennäyttäjää kaikkiin (ja kaikista) kaupunkeihin ja nimikuuluihin seutuihin Svean ja Götan valtakunnissa sekä Suomen suuriruhtinaskunnassa. Nopeakin vilkaisu osoitti, että myös esim. taipaleet Tornioista Ouluun ja edelleen olivat suurinpiirtein oikein virtatamäärin merkityt, mutta mahataisikohan kovinkaan moni matajaloista Kemissä, Simossa, Iissä, Oulussa tai Lumijoe!lla enää olla paikoillaan.

Eikä kyllin tässäkään, vaan hetken kuluttua oli edessäni myös K. A. Gottlundin kirjallisuushistoriallisestikin kuulu »Otava II», painettu Tukholmassa 1832. Gottlundin Otava on eräs kulttuurihistoriamme omaperäisimpiä ilmauksia, rohkean ja aikaansa edellä olevan miehen käsialaa, joka paljon keskinkertaisen ohessa talletti myös taiteellisia helmiä. Näihin viimemainittuihin kuuluivat myös oululainen Samuli Kustaa numeroon lähettämät runot, jot Bergh-Kallion juuri mainittuun ka sitten myöhemmin (1840) painettiin myös Oulun Wiikko-Sanomissa. Nyt koko kirjanen on helmi löytäjänsä hyllyssä.

Terveisiä siis Porin Hiltuloilta Oulun puoleen ja toisaalta taas täältä sinne!

P a n u.